

## MOJE LEKTURY PANDEMICZNE

Przedłużyła się nam pandemia z okresu świątecznego na poświąteczny. Nie ma na razie zmniejszenia obostrzeń „lockdownu“. Dlatego zdecydowałem się polecić wam, drodzy czytelnicy, parę pozycji książkowych, które miałem okazję nabyć, pożyczyć (lub też zostały mi podarowane) a przede wszystkim przeczytać.

Pozycja, która mnie chyba najbardziej „podniosła na duchu“ w okresie Świąt Godowych to:

**„DROGI MAPOM WYDARTE“** autorstwa Stanisława Hadyny, kompozytora, dyrygenta, muzykologa, literata i publicysty, założyciela Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk“, urodzonego 25 września 1919 roku w Karpętnej na Śląsku Cieszyńskim (dziś w Republice Czeskiej). Jego przodkowie pochodzili z Wisły oraz Zamarsk.

Nie miałem pojęcia jak ten młody człowiek z Karpętnej, student psychologii i socjologii na Uniwersytecie Warszawskim (później, po wojnie, ukończył jeszcze kompozycję i dyrygenturę w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Katowicach), jak on przeżywał na co dzień, w latach wojny, „ewangelię nowego świata“, jakim był wspaniałym mistykiem!

*„Drogi mapom wydarte“ Stanisława Hadyny nie narzucają nikomu żadnego kierunku. Pozwalają się odczytać jako oryginalne, odległe pokłosie tak zwanego cudu cieszyńskiego, który sprowadzał się do nagłego-niełatwego do wstecznego uchwycenia i zrekonstruowania - rozmachu duchowości na naszym terenie w początkach XX wieku. Duchowość, której wybitnym wyrazem jest ta książka, przyjmowała nader zróżnicowane formy i oblicza, bo też duch wieje tam, gdzie chce, a nie tam, gdzie nasze systemy symboliczne, tradycje, obiegowe wykładnie czy instytucje wyznaczają mu kierunki działania. (dr hab. Jan Kajfosz tak kończy swoje słowo wstępne).*

Cieszyn 2020, wydawca: Starostwo Powiatowe w Cieszynie.

Drugą pozycją wydawniczą Starostwa Powiatowego w Cieszynie to zbiór wojennych epizodów, wydarzeń i życiorysów osób ze wszystkich miast i gmin obecnego powiatu cieszyńskiego. Mnie szczególnie wzruszył rozdział pt. „Życiorys jak z filmu“ (str. 148-153) o moim wujku mjr. Adolfie Pilchu.

**„WOJNA NA ŚLĄSKU CIESZYŃSKIM 1939-1945”** autorstwa Sławomira Horowskiego to pozycja, w której każdy z nas znajdzie jakieś znajome wydarzenie, bliskiego człowieka...

Dla mnie lektura tej książki zbiegła się w czasie, kiedy pracowałem nad projektem „Kamień Pamięci mjr. Adolfa Pilcha”, cichociemnego pseud. „Góra”, „Dolina”, dowódcy Zgrupowania Stołpecko-Nalibockiego Armii Krajowej ... mojego wujka. W tym roku w dniu jego urodzin 22 maja (\*1914 †2000) rodzina i mieszkańcy Wisły przy wielkim wsparciu Burmistrza Miasta Wisła pragną odsłonić zasłużonemu „kamień pamięci” przed jego rodzinnym domem. Stulecie urodzin wujka wryło mi się w pamięć, bo dokładnie 22. 5. 2014, czyli po stu latach od jego urodzin przyszedł na świat mój wnuk Dawid (syn mojej córki Heleny Boroń). Wówczas na uroczystość 100-lecia jego urodzin, na moje zaproszenie przyjechał z Warszawy gen. bryg. Prof. Dr hab. Inż. Paweł Cieślar, w tym czasie prorektor Akademii Obrony Narodowej. Wygłosił na konferencji prelekcję na temat cichociemnych. Moje spotkanie i ”nocne rozmowy“ z wujkiem miały miejsce w roku 1977, kiedy byłem w Londynie w ramach studenckiej naukowo-studyjnej wyprawy „Euro-Arch 77“. Moja siostra Anielka (dr hab. prof. UŚ Aniela Różańska) razem z mężem mieszkali u wujka na początku swojej emigracji wiosną roku 1989. Mój ojciec spotkał się ze swoim kuzynem dopiero w roku 1990, kiedy on odwiedził tatę w naszym domu w Nydku. Cieszę się na uroczystości majowe!

O kolejnej książce, która ukazała się pod koniec ubiegłego roku mówił mi śp. ks. Emil Gajdacz już parę miesięcy temu. Dzieło to jest podsumowaniem obchodów 80. rocznicy męczeńskiej śmierci ks. seniora Karola Kulisza:

**„UKOCHAŁ EWANGELIĘ I POLSKĘ“** - autor tekstu: Ks. Jan Badura, autor części albumowej: Ks. Emil Gajdacz, wydawnictwo: Ośrodek Wydawniczy „Augustana“, Dzięgielów 2020.

Tekst publikacji powstał w latach 70. XX w. jako praca magisterska Jana Badury pisana pod kierownictwem naukowym ks. prof. Woldemara Gastpary'ego, rektora i kierownika Katedry Historycznej ChAT w Warszawie. Bibliografia przedmiotowa i kalendarium życia ks. sen. Karola Kulisza zostały uzupełnione na potrzeby obecnej publikacji książkowej. Odczuwalny jest pod tym względem wkład redakcji: Dr Jadwigi A. Badury i ks. Jana Gajdacza.

Część albumowa pokazuje życie i dzieło ks. seniora „okiem obiektywu” niezastąpionego dokumentatora śp.ks. Emila Gajdacza. Dokonał on trudnej i mozolnej pracy zbierając wszystkie te fotografie rodzinne oraz te wydawane w czasopismach i kalendarzach kościelnych. Na ostatniej

stronie albumu jest zdjęcie ściany pamięci w krematorium obozu Buchenwald, gdzie 11. 9. 2020 r. delegacje kościołów i diakonii Polski, Czech i Niemiec dokonały odsłonięcia tablicy pamiątkowej upamiętniającej męczeńską śmierć pastora Karola Kulisza. O tej uroczystości pisałem niedawno w naszych Wieściach Wyższobramskich, jak również w Kalendarzu Ewangelickim/Evangelickém Kalendář 2021 („Czasem sny się spełniają”, str. 100-105).

Pod koniec listopada ubiegłego roku dotarła do mnie przesyłka pocztowa z Bielska Białej, w której znajdowała się książka z dedykacją i podziękowaniem autorki za „pomoc i życzliwość”. Sprawilo mi to wyjątkową radość i satysfakcję. Jak napisałem w tych dniach na moim facebooku: *W tym „życia znoju architekta” czasami przyjdzie jakaś przesyłka, która cieszy 😊. Dziękuję bardzo Pani Profesor!*

### **„SILESIA INCOGNITA**

#### **Architektura kościołów ewangelickich Górnego Śląska 1945-2017”**

Autorka: Ewa Chojecka, Wydawnictwo: Od.Nowa sp. z o.o., Bielsko Biała.

Autorka w sposób naukowy, ale przystępny dla zwykłego czytelnika, pokazuje substancję architektury Górnego Śląska powstałą w dekadach drugiego półwiecza po drugiej wojnie światowej i tworzoną do współczesności. Zespół ewangelickich kościołów wyrosłych w tym okresie na południowo-zachodnim krańcu regionu górnośląskiego odznacza się niezwykłą różnorodnością form, nowoczesnym kształtem i innowacyjnościami architektonicznego konceptu. *Zjawisko to unikatowe - pisze autorka we wstępnych słowach swojej książki - nie ma bowiem drugiego miejsca w kraju, gdzie pojawiłoby się podobne nagromadzenie nowych obiektów ewangelickiej architektury kościelnej.* Ze swej strony dodam, że nie zdarza się często autorom tego typu publikacji, by traktowali region Śląska Cieszyńskiego w jego historycznych granicach, wraz z terenami na lewym brzegu Olzy. Dzięki takiemu podejściu do tematu znalazła się w książce również ocena architektury niektórych powojennych i współczesnych obiektów sakralnych na terenie Republiki Czeskiej. Zbudowany w 2010 roku kościół w Piosku (Písek) nieopodal Jabłonkowa (według projektu autora) doczekał się zaskakująco bogatej i pozytywnej recenzji. Nie wypada mi cytować, co jest napisane między innymi na str. 84-89. Polecam gorąco lekturę tej bogato ilustrowanej publikacji!

Chociaż dalszą polecaną państwu książkę jeszcze czytam, to mogę już polecić ten dzisiaj bardzo na czasie temat:

**„ROZDZIAŁ KOŚCIOŁA I PAŃSTWA - Krótkie uzasadnienie”**, autor: Tadeusz J. Zieliński, Wydawnictwo Naukowe SEMPER, Warszawa 2020.

Zasada rozdziału kościoła i państwa obowiązująca w państwach demokratycznych została w Polsce już tylko na papierze... *W polskiej debacie publicznej coraz częściej pojawiają się głosy domagające się konsekwentnej realizacji postanowień Konstytucji RP dotyczących rozdziału kościoła i państwa. W oczywisty sposób biorą się one stąd, że normy polskiej ustawy zasadniczej są w tym zakresie -zwłaszcza w ostatnich latach- notorycznie łamane. Obecny stan stosunków między władzą publiczną i instytucjami religijnymi w coraz większym stopniu przypomina model, którego w Polsce miało już nie być, czyli zespolenie państwa i religii, symbolicznie zwane „sojuszem tronu i ołtarza”. -pisze autor na wstępie. Uzasadnienie rozdziału kościoła i państwa wcale nie jest krótkie, jak może sugerować tytuł książki, ale chyba warto doczytać do końca (w czasie publikacji tego przyczynku będzie cała książka już przeczytana i oddana ks. Mirkowi Danysiowi, który mi ją pożyczył i polecił...:).*

A jeżeli już wspomniałem autora bardzo ciekawej publikacji, która wyszła najpierw w języku niemieckim, przed dwoma laty w polskim tłumaczeniu Moniki Polkowskiej i w niedalekiej przyszłości ma się pokazać jej poszerzony o część albumową czeski przekład:

**DIAKONIA IM HERZEN EUROPAS**, LIT Verlag, Berlin 2016

**DIAKONIA W SERCU EUROPY, początki, rozwój i aktualne wyzwania na Zachodzie i Wschodzie w nowej perspektywie z okazji Jubileuszu Reformacji.** Autor: ks. Miroslav Danyś, wydawca: Parafia Ewangelicko-Reformowana w Warszawie, 2018

Diakonia kiedyś i diakonia współcześnie - w świecie rządzącym się prawami ekonomii, biznesu. Ks. Danyś w oparciu o swoje doświadczenia i przyjaźń z prof. Alfredem Jägerem, proponuje, by diakonia stała się praktyczną dziedziną nauki, by można było nauczyć się zarządzania środkami, które będą wydatkowane na potrzeby bliźnich (różnego rodzaju usługi socjalne, zdrowotne, pedagogiczne). Nie są to łatwe przedsięwzięcia i bez wiedzy specjalistycznej można popełnić nieodwracalne błędy.

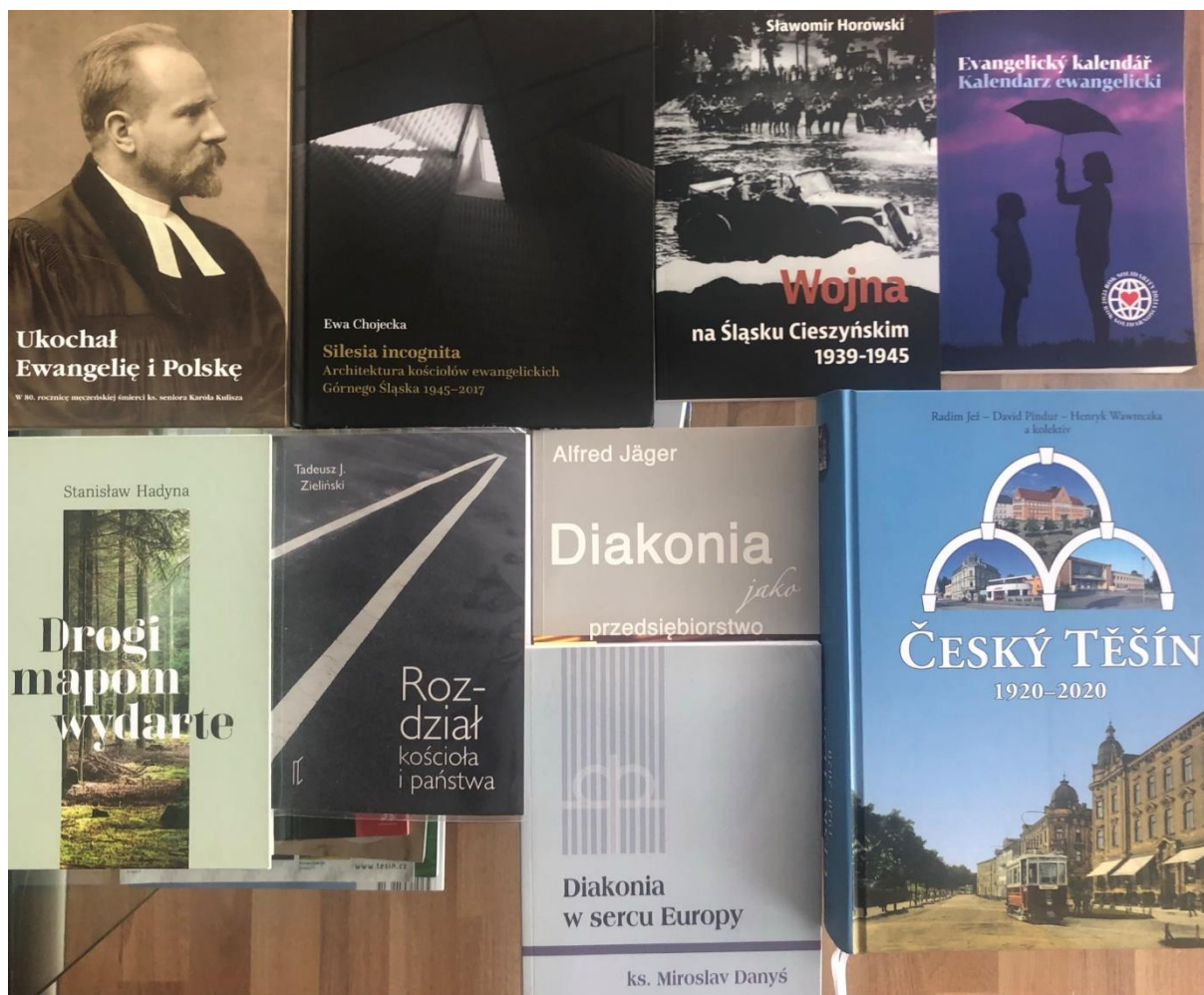
A jeżeli lektura książki ks. Danysia zainteresuje czytelników (niedawno ukazał się jej dodruk) to polecam również publikację szwajcarskiego profesora Alfreda Jägera

**DIAKONIA JAKO PRZEDSIĘBIORSTWO - o niektórych aspektach zarządzania w kościelnym obszarze non profit**, Wydawnictwo Naukowe SEMPER, Warszawa 2004

To już poważna naukowa pozycja do studiowania problematyki diakonijnej. Polecam wszystkim, którzy pragną uczyć się zarządzania w parafii, diakonii i innego rodzaju instytucjach w obszarze non profit.

To koniec moich siedmiu lektur pandemicznych polecanych naszym czytelnikom. W przyszłości chciałbym znów coś państwu polecić, o ile przeczytam jakieś równie interesujące pozycje.

Karol Cieślar



Moje lektury pandemiczne – fotoilustracja autora



## Kamień Pamięci mjr. Adolfa Pilcha

Wizualizacja projektu upamiętnienia mjr. Adolfa Pilcha”, cichociemnego pseud. „Góra”, „Dolina”, dowódcy Zgrupowania Stołpecko-Nalibockiego Armii Krajowej.